

**YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)**

8 päivänä marraskuuta 2000 *

Yhdistetyissä asioissa T-485/93, T-491/93, T-494/93 ja T-61/98,

Société anonyme Louis Dreyfus & Cie, kotipaikka Pariisi (Ranska), edustajanaan asianajaja R. Saint-Esteben, Pariisi, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto A. May, 398 route d'Esch,

Glencore Grain Ltd, aiemmin Richco Commodities Ltd, kotipaikka Hamilton (Bermuda), edustajinaan asianajajat P. V. F. Bos ja J. G. A. van Zuuren, Rotterdam, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto M. Loesch, 11 rue Goethe,

Compagnie Continentale (France), kotipaikka Labège (Ranska), edustajanaan asianajaja P. Chabrier, Pariisi, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto E. Arendt, 8—10 rue Mathias Hardt,

kantajina,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään aluksi oikeudellinen neuvonantaja M.-J. Jonczy sekä oikeudellisen yksikön virkamiehet B. J. Drijber ja N. Khan, ja

* Oikeudenkäyntikielät: ranska ja hollanti.

sittemmin M.-J. Jonczy ja oikeudellisen yksikön virkamies H. van Vliet, pro-
sessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies C. Gómez de la
Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

joissa kantajat vaativat yhtäältä kantajien ja Exportkhlebin välisiä sopimuksia
koskevan, 1.4.1993 tehdyn komission päätöksen kumoamista ja toisaalta
vahingonkorvausta siitä vahingosta, jota ne väittävät kärsineensä kyseisen pää-
töksen johdosta,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. Pirrung sekä tuomarit
A. Potocki ja A. W. H. Meij,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 23.2.2000 pidetyssä suullisessa
käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

- 1 Todettuaan, että oli tarpeen antaa elintarvike- ja lääkeapua Neuvostoliitolle ja sen tasavalloille, neuvosto teki 16.12.1991 päätöksen 91/658/ETY keskipitkän aikavälin lainan myöntämisestä Neuvostoliitolle ja sen tasavalloille (EYVL L 362, s. 89). Tämän päätöksen 4 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Niiden tuotteiden tuonnin, joiden rahoitus taataan lainalla, on tapahduttava maailmanmarkkinahintaan. Vapaa kilpailu on taattava tuotteiden oston ja toimittamisen osalta, ja tuotteiden on oltava kansainvälisesti hyväksytyjen laatuvaatimusten mukaisia.”

- 2 Komissio vahvisti 9.7.1992 antamallaan asetuksella (ETY) N:o 1897/92 (EYVL L 191, s. 22) päätöksellä 91/658/ETY myönnettyä keskipitkän aikavälin lainaa koskevia tiettyjä yksityiskohtaisia säännöksiä. Tämän asetuksen 4 artiklan mukaan yhteisön entisen Neuvostoliiton tasavalloille myöntämällä lainoilla rahoitetaan ainoastaan niitä tuotteiden osto- ja hankintasopimuksia, jotka komissio on hyväksynyt päätöksen 91/658/ETY säännösten ja tasavaltojen ja

komission välillä lainojen myöntämiseksi tehtyjen sopimusten määräysten mukaisesti. Asetuksen N:o 1897/92 5 artiklassa täsmennetään, että sopimukset hyväksytään vain jos erityisesti seuraavat edellytykset täyttyvät:

- ”1) Sopimus on tehty sellaisessa menettelyssä, jossa vapaa kilpailu turvataan. Tässä tarkoituksessa tasavaltojen hankintaorganisaatioiden on yhteisössä toimivia tavarantoimittajia valitessaan saatava toisistaan riippumattomilta yrityksiltä ainakin kolme tarjousta — — .

- 2) Sopimuksessa olevat ostoehdot ovat kansainvälisillä markkinoilla tavanomaisesti saatujen hintojen osalta käytetyt kaikkein edullisimmat ehdot.”

- 3 Euroopan yhteisö, Venäjän federaatio ja sen rahoitusasioita hoitava asiamies Vnesheconombank (jäljempänä VEB) allekirjoittivat 9.12.1992 asetuksen N:o 1897/92 mukaisesti yhteisymmärryspöytäkirjan (Memorandum of Understanding, jäljempänä puitesopimus), jonka perusteella Euroopan yhteisö myöntäisi Venäjälle päätöksellä 91/658/ETY perustetun lainan. Puitesopimuksen 7 artiklan 7. ja 12. luetelmakohdassa toistetaan edellä mainitut asetuksen N:o 1897/92 5 artiklan säännökset.

- 4 Samana päivänä komissio ja VEB allekirjoittivat myös asetuksessa N:o 1897/92 ja puitesopimuksessa tarkoitetun lainasopimuksen. Tässä sopimuksessa määrätään lainan nostomenettelystä. Sopimuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määrätään, että VEB:n komissiolle lähettämä hyväksymishakemus on tehtävä sopimuksen liitteessä 2-A olevan mallin mukaisesti. Kyseisestä liitteestä ilmenee, että VEB:n on liitettävä tähän hakemukseen jäljennös hankintasopimuksesta, kolme tarjouspyyntöä, jotka on lähetetty toisistaan riippumattomille yrityksille ennen sopimuksen tekemistä, sekä näihin pyyntöihin annetut vastaukset.

- 5 Komissio lainanantajana teki 15.1.1993 päätöksen 91/658/ETY 2 artiklan mukaisesti yhteisön puolesta lainasopimuksen Crédit Lyonnais'n johtaman pankkikonsortion kanssa.

Asian taustalla olevat tosiseikat

- 6 Kantajiin, jotka ovat kansainvälistä kauppaa käyviä yhtiötä, otettiin vuoden 1992 viimeisen vuosikolmanneksen aikana yhteyttä Exportkhebin järjestämän epävirallisen tarjouspyyntömenettelyn yhteydessä; Exportkhele on valtion yhtiö, jonka tehtäväksi Venäjän federaatio oli antanut vehnäostoista neuvottelemisen.
- 7 Kantajat ja Exportkhele sopivat 27. ja 28.11.1992 tehdyissä sopimuksissa seuraavaa. Louis Dreyfus & Cie -yhtiö (jäljempänä Louis Dreyfus) sitoutui toimittamaan 325 000 tonnia myllyvehnää hintaan 140,50 Yhdysvaltain dollaria (USD) tonnilta toimitusehdolla cif free out Itämeren satamassa. Glencore Grain -yhtiö sopi toimittavansa 700 000 tonnia myllyvehnää hintaan 140,00 USD tonnilta samoilla toimitusehdoilla. Compagnie Continentale (France) puolestaan teki kaksi sopimusta. Ensimmäisessä sopimuksessa se sitoutui toimittamaan 500 000 tonnia myllyvehnää, mistä peruttiin myöhemmin 50 000 tonnia, hintaan 140,40 USD tonnilta toimitusehdolla cif free out Itämeren satamassa; toisessa sopimuksessa se sitoutui toimittamaan 20 000 tonnia makaronivehnnää hintaan 145 USD tonnilta, toimitusehdolla cif free out Mustanmeren satamassa. Jälkimmäistä sopimusta muutettiin 2.12.1992 siten, että makaronivehnnää toimitetaan tämän lisäksi 15 000 tonnia hintaan 148 USD tonnilta, cif free out Mustanmeren satamassa. Kaikkien näiden sopimusten toimitukset oli laivattava vuoden 1993 tammi- ja helmikuun aikana.
- 8 Lainasopimuksen allekirjoittamisen jälkeen VEB pyysi komissiota hyväksymään Exportkhebin ja kantajien väliset sopimukset.

- 9 Sen jälkeen kun komissio oli saanut kantajilta tiettyjä välttämättömiä lisätietoja, jotka koskivat erityisesti ecun ja USD:n vaihtokurssia, jota ei sopimuksessa ollut määritetty, komissio antoi suostumuksensa 27.1.1993 VEB:lle osoitettuna hyväksymisilmoituksena.
- 10 Kantajien mukaan ne remburssit, joiden perusteella rahoitus oli toteutettava, tulivat voimaan vasta helmikuun 1993 jälkipuolella eli vain muutama päivä ennen sopimuksissa määrätyn laivausajanjakson päättymistä.
- 11 Vaikka merkittävä osa tavaroista oli jo toimitettu tai niitä oltiin laivaamassa, kantajien mukaan osoittautui ilmeiseksi, ettei kaikkia tavaroita voitaisi toimittaa ennen helmikuun 1993 loppua.
- 12 Exportkhele kutsui viejät 19.2.1993 päivätyllä teleksillä Brysseliin kokoukseen, joka pidettiin 22. ja 23.2.1993. Tässä kokouksessa Exportkhele pyysi viejiä esittämään uusia hintatarjouksia siitä toimituksesta, jota se kutsui ”todennäköisesti toimittamatta jääviksi määräksi”, eli määristä, joiden kohtuullisella varmuudella voitiin olettaa jäävän toimittamatta ennen 28.2.1993. Kantajien mukaan vehnän kurssi maailmanmarkkinoilla nousi huomattavasti vuoden 1992 marraskuusta, jolloin myyntisopimukset tehtiin, vuoden 1993 helmikuuhun, jolloin uudet neuvottelut käytiin.
- 13 Brysselin kokouksen päätyttyä kantajat sopivat Exportkhelebin kanssa uusista vehnätoimituksista, jotka oli suoritettava huhtikuun 1993 loppuun mennessä. Louis Dreyfus sai tehtäväkseen toimittaa 185 000 tonnia myllyvehnää hintaan 155 USD tonnilta. Glencore Grain sitoutui toimittamaan 450 000 tonnia myllyvehnää samaan hintaan. Lisäksi Compagnie Continentale (France) sai tehtä-

väkseen toimittaa 300 000 tonnia myllyvehnää, josta 120 000 tonnia alun perin sovittuun hintaan ja 180 000 tonnia hintaan 155 USD tonnilta, sekä 20 000 tonnia makaronivehnää tai myllyvehnää samaan hintaan.

- 14 Venäjän elintarviketilanteen vakavuudesta aiheutuneen kiireellisyyden takia nämä muutokset päätettiin kantajien mukaan vahvistaa Eksportkhlebin pyynnöstä pelkästään muuttamalla alkuperäisiä sopimuksia.
- 15 Exportkhele ilmoitti 9.3.1993 komissiolle siitä, että viiden tavarantoimittajan kanssa allekirjoitettuja sopimuksia oli muutettu ja että tulevat toimitukset tehtäisiin jatkossa hintaan 155 USD tonnilta (cif free out Itämeren satamissa), joka muunnetaan ecuiksi vaihtokurssilla 1,17418 (jolloin hinta on 132 ecua tonnilta).
- 16 Maatalousasioiden pääosaston (PO VI) pääjohtaja kiinnitti 12.3.1993 päivätyllä telekopiolla Exportkhelebin huomion siihen, että koska komissio oli jo hyväksymisilmoituksellaan vahvistanut näiden sopimusten enimmäisarvon ja koska kaikki vehnän hankkimiseen käytettävissä olleet määrärahat oli jo sidottu, komissio voisi hyväksyä tällaisen pyynnön vain, jos sopimusten arvoa ei muutettaisi, mikä olisi mahdollista vähentämällä vastaavasti toimitettavina olevia määriä. Pääjohtaja lisäsi, että komissio voisi ottaa muutosten hyväksymishakemuksen huomioon vain sillä edellytyksellä, että VEB esittäisi sen virallisesti.
- 17 Kantajien mukaan näiden ilmoitusten tulkittiin merkitsevän sitä, että komissio periaatteessa hyväksyi sopimukset sillä edellytyksellä, että muutokset hyväksyttäisiin virallisesti vasta, kun VEB olisi saattanut asian komission tutkittavaksi.
- 18 Siten sopimuksia muutettiin muodollisesti tuolloin, vaikka muutosten päiväykseksi merkittiin fiktiivisesti 22.2.1993 eli se päivä, jolloin Brysselin kokous

pidettiin. Vaikkei hintoja tonnilta muutettukaan siihen nähden, mitä 9.3.1993 oli ilmoitettu, toimitettavia määriä mukautettiin sen välttämiseksi, että kokonaisuus olisi alun perin sovittua suurempi. Niinpä kantajat aloittivat toimuksensa uudelleen tai jatkoivat niitä.

- 19 VEB toimitti uudet tarjoukset ja sopimuksiin tehdyt muutokset sisältävät asiakirjat virallisesti komissiolle 22. ja 26.3.1993.
- 20 Maatalousasioista vastaavan komission jäsenen 1.4.1993 allekirjoittamalla kirjeellä komissio ilmoitti VEB:lle kieltäytyvänsä hyväksymästä alkuperäisiin sopimuksiin tehtyjä muutoksia.
- 21 Kyseinen komission jäsen ilmoitti tässä kirjeessä, että Exportkhebin ja tiettyjen toimittajien välisiin sopimuksiin tehtyjä muutoksia tarkasteltuaan komissio hyväksyi ne muutokset, jotka koskivat toimitusten ja maksujen eräpäivien lykkäämistä. Sen sijaan hän ilmoitti seuraavaa: ”Hinnat ovat nousseet niin paljon, ettemme voi pitää muutoksia tarpeellisena mukauttamisena vaan alun perin neuvoteltujen sopimusten olennaisena muuttamisena.” Hän jatkoi seuraavasti: ”Itse asiassa nykyinen (vuoden 1993 maaliskuun lopulla vallitseva) hintataso maailmanmarkkinoilla ei merkittävästi poikkea siitä hintatasosta, joka vallitsi sinä hetkenä, kun hinnoista alun perin sovittiin (vuoden 1992 marraskuussa).” Komission jäsen muistutti, että tarve taata toisaalta vapaa kilpailu mahdollisten tavarantoimittajien välillä ja toisaalta edullisimmat ostoehdot oli yksi tärkeimmistä tekijöistä, jonka komissio otti huomioon hyväksyessään sopimuksia. Hän huomautti, että tässä tapauksessa muutoksista oli sovittu välittömästi kyseisten yritysten kanssa ilman, että kyseisiä yrityksiä olisi kilpailutettu muiden tavarantoimittajien kanssa, ja totesi seuraavaa: ”Komissio ei voi hyväksyä sitä, että näin merkittäviä muutoksia tehdään pelkästään muuttamalla olemassa olevia sopimuksia.” Lisäksi hän totesi, että ”jos katsotaan tarpeelliseksi muuttaa hintoja tai tavaramääriä, olisi neuvoteltava uudet sopimukset, jotka olisi saatettava komission hyväksyttäviksi tavanomaisen täydellisen menettelyn mukaisesti (jolloin on esitettävä vähintään kolme tarjousta)”.

- 22 Louis Dreyfusin ja Glencore Grainin mukaan Exportkheleb ilmoitti niille komission kieltäytymisestä 5.4.1993. Compagnie Continentale (France) kertoo, että tuona samana päivänä hän sai Exportkhelebiltä teleksin, jossa ilmoitettiin kieltäytymisestä, mutta että hän sai 1.4.1993 päivätyn kirjeen tekstin kokonaisuudessaan vasta 20.4.1993.

Oikeudenkäynti

- 23 Louis Dreyfus, Glencore Grain ja Compagnie Continentale (France) nostivat yhteisöjen tuomioistuimeen 9.6., 5.7. ja 22.6.1993 toimittamillaan kannekirjelmillä kanteet, jotka kirjattiin numeroille C-311/93, C-343/93 ja C-357/93.
- 24 Yhteisöjen tuomioistuin siirsi 27.9.1993 antamallaan määräyksellä asiat Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustamisesta tehdyn päätöksen 88/591/EHTY, ETY, Euratom muuttamisesta 8 päivänä kesäkuuta 1993 tehdyn neuvoston päätöksen 93/350/Euratom, EHTY, ETY (EYVL L 144, s. 21) mukaisesti.
- 25 Asiat kirjattiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa numeroille T-485/93, T-491/93 ja T-494/93.
- 26 Asiassa T-485/93, Dreyfus v. komissio (Kok. 1996, s. II-1101), asiassa T-491/93, Richco v. komissio (Kok. 1996, s. II-1131) ja asiassa T-494/93, Compagnie Continentale v. komissio (Kok. 1996, s. II-1157) 24.9.1996 antamallaan tuomioilla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti tutkimatta kantajien esittämät kumoamisvaatimukset ja hylkäsi Louis Dreyfusin ja Glencore Grainin esittämiä vahingonkorvausvaatimuksia koskevan komission oikeudenkäyntiväitteen.

- 27 Yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 28.11. ja 23.12.1996 välisenä aikana toimitetuilla valituskirjelmillä kantajat hakivat muutosta näihin tuomioihin siltä osin kuin heidän kumoamisvaatimuksensa jätettiin niissä tutkittavaksi ottamatta.
- 28 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti 27.1.1997 antamallaan määräyksillä lykätä vahingonkorvausvaatimusten kirjallista käsittelyä, kunnes yhteisöjen tuomioistuin on antanut tuomionsa.
- 29 Compagnie Continentale (France) nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 8.4.1998 toimittamallaan kannekirjelmällä uuden kanteen, jossa se vaatii, että komissio velvoitetaan korvaamaan se vahinko, jota kantaja on kärsinyt 1.4.1993 tehdyn päätöksen johdosta. Asia kirjattiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamossa numerolle T-61/98.
- 30 Asiassa C-386/96 P, Dreyfus v. komissio (Kok. 1998, s. I-2309), asiassa C-391/96 P, Compagnie Continentale v. komissio (Kok. 1998, s. I-2377) ja asiassa C-403/96 P, Glencore Grain v. komissio (Kok. 1998, s. I-2405) 5.5.1998 antamallaan tuomioilla yhteisöjen tuomioistuin kumosi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiot siltä osin kuin kumoamisvaatimukset jätettiin niissä tutkimatta, palautti asiat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle, jotta se ratkaisisi pääasiat, ja jätti oikeudenkäyntikuluista päättämisen myöhemmäksi.
- 31 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 119 artiklan 2 kohdan mukaisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jatkoi asioiden kirjallista käsittelyä siitä, mihin oli päästy.
- 32 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kolmas jaosto) huomautti 9.6.1998 antamassaan määräyksessä, ettei asiassa T-494/93 24.9.1996 annettussa tuomiossa otettu kantaa komission väitteeseen, jonka mukaan kanne oli nostettu liian myöhään, ja se päätti käsitellä kanteen tutkittavaksi ottamisen perusteita koskevan väitteen pääasian yhteydessä.

- 33 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kolmannen jaoston puheenjohtajan 11.6.1998 antamalla määräyksellä asiat T-494/93 ja T-61/98 yhdistettiin työjärjestyksen 50 artiklan mukaisesti kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomiota varten.
- 34 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (toinen jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn.
- 35 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toisen jaoston puheenjohtajan 19.1.2000 antamalla määräyksellä asiat T-485/93, T-491/93, T-494/93 ja T-61/98 yhdistettiin kyseisen 50 artiklan mukaisesti suullista käsittelyä varten.
- 36 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 23.2.2000 pidetyssä istunnossa.
- 37 Kantajat ilmoittivat istunnossa, etteivät ne vastustaneet asioiden T-485/93, T-491/93, T-494/93 ja T-61/98 yhdistämistä tuomiota varten.
- 38 Niinpä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti yhdistää kyseiset asiat tuomiota varten työjärjestyksen 50 artiklan mukaisesti.

Asianosainten vaatimukset

39 Asiassa T-485/93 kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim

- kumoaa 1.4.1993 tehdyn päätöksen
- velvoittaa komission korvaamaan kantajan kärsimän aineellisen ja ai-neettoman vahingon
- velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

40 Asiassa T-491/93 kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim

- kumoaa 1.4.1993 tehdyn päätöksen
- velvoittaa komission maksamaan kantajalle vahingonkorvauksena siitä vahingosta, jota tämä on kärsinyt päätöksen johdosta, 7 374 023,78 euroa kanteen nostamispäivästä alkaen laskettavine korkoineen
- velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

41 Yhdistetyissä asioissa T-494/93 ja T-61/98 kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa 1.4.1993 tehdyn komission päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan kantajalle vahingonkorvauksena siitä vahingosta, jota tämä on kärsinyt päätöksen johdosta, 1 858 987 euroa korkoineen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

42 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää asiassa T-491/93 vahingonkorvausvaatimuksen tutkimatta tai toissijaisesti hylkää sen perusteettomana

— jättää asiassa T-494/93 kumoamiskanteen tutkimatta tai toissijaisesti hylkää sen perusteettomana

— hylkää asiassa T-491/93 esitetyn kumoamisvaatimuksen ja asioissa T-485/93 ja T-61/98 nostetut kanteet perusteettomina

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Väite, jonka mukaan asiaan T-494/93 johtanut kumoamiskanne on nostettu liian myöhään

Komission väitteet ja niiden perustelut

- 43 Komission mukaan 22.6.1993 nostettu kumoamiskanne on nostettu liian myöhään.
- 44 Komissio nimittäin esittää, että kantaja myöntää saaneensa tiedon riidanalaisesta päätöksestä jo 5.4.1993 Exportkhebin teleksillä. Tällä teleksillä kantaja sai selvästi tietoonsa komission päätöksen ja sen perustelut. Kanne olisi siis pitänyt nostaa kahden kuukauden määräajassa, joka on alkanut kulua 5.4.1993, eli viimeistään 11.6.1993, kun otetaan huomioon määräajan pidennys pitkien etäisyyksien vuoksi.
- 45 Toissijaisesti komissio huomauttaa, että kantaja on saanut jäljennöksen päätöksestä vasta 20.4.1993. Koska kuitenkin 5.4.1993 päivätyn teleksin sanamuoto on selkeä ja siinä olleet tiedot kiireellisiä ja niiden vaikutukset merkittäviä, huolellinen yritys ei olisi odottanut 20.4.1993 saakka vaan olisi ryhtynyt välittömästi toimenpiteisiin saadakseen 1.4.1993 tehdyn päätöksen tekstin.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 46 EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan viidennen kohdan (josta on tullut EY 230 artiklan viides kohta) mukaan kumoamiskanne on pantava vireille kahden kuukauden kuluessa säädöksen julkaisemisesta tai siitä, kun se on annettu kantajalle tiedoksi, taikka jollei säädöstä ole julkaistu tai annettu tiedoksi, kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut siitä tiedon.
- 47 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohdassa viitataan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen liitteeseen II, jonka mukaan kyseistä kahden kuukauden määräaika pidennetään pitkien etäisyyksien vuoksi kuusi päivää, jos kantaja asuu Ranskassa.
- 48 Esillä olevassa asiassa 1.4.1993 tehtyä päätöstä ei ole julkaistu eikä annettu tiedoksi kantajalle.
- 49 Jos säädöstä ei julkaista tai anneta tiedoksi, on sen, joka on saanut tiedon itseään koskevasta säädöksestä, pyydettävä säädöksen koko teksti kohtuullisessa ajassa. Jos tästä ei muuta johdu, määräaika kanteen nostamiseksi alkaa kulua vasta siitä, kun kolmas osapuoli, jota asia koskee, tietää tarkasti säädöksen sisällön ja perustelut siten, että hän kykenee käyttämään kanneoikeuttaan (asia T-465/93, Consorzio gruppo di azione locale "Murgia Messapica" v. komissio, tuomio 19.5.1994, Kok. 1994, s. II-361, 29 kohta; yhdistetyt asiat T-432/93—T-434/93, Socurte ym. v. komissio, tuomio 7.3.1995, Kok. 1995, s. II-503, 49 kohta ja asia T-109/94, Windpark Groothusen v. komissio, tuomio 13.12.1995, Kok. 1995, s. II-3007, 26 kohta). Ilmaus "tietää tarkasti" ei merkitse, että olisi tunnettava päätöksen kaikki kohdat vaan sen olennainen sisältö (ks. vastaavasti asia T-468/93, Frinil v. komissio, määräys 10.2.1994, Kok. 1994, s. II-33, 32 kohta).

- 50 Esillä olevassa asiassa on huomattava, että Exportkhlebin kantajalle 5.4.1993 lähettämä teleksi sisältää vain kaksi lyhyttä oretta 1.4.1993 tehdystä päätöksestä. Näissä katkonaisissa lainauksissa ei mainita erästä komission tässä päätöksessä esittämää keskeistä väittämää eli sitä, että sopimuksen muutokset oli tehty ilman, että olisi kilpailutettu myös muita mahdollisia tavarantoimittajia.
- 51 Näin ollen vaikka kantaja pystyikin 5.4.1993 päivätyyn teleksin perusteella ymmärtämään, että komission yksiköt eivät olleet hyväksyneet sopimukseen tehtyjä muutoksia, teleksissä ei kuitenkaan ilmoitettu tarkasti tämän päätöksen perusteita.
- 52 Teleksin päivämäärä ei siten voi olla se ajankohta, josta kumoamiskanteen nostamisen määräaika alkaa kulua.
- 53 Vastaajan toissijaisen väitteen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien toteaa, että esillä olevan asian olosuhteet huomioon ottaen se 15 päivän pituinen ajanjakso, joka jäi päivämäärän 5.4.1993 — jolloin Exportkhlebin teleksin saatiin — ja päivämäärän 20.4.1993 — jolloin päätöksen teksti saatiin — välille, ei ole edellä mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla kohtuuton, huolimatta Exportkhlebin ilmoittamista tiedoista ilmenevän tilanteen kiireellisyydestä.
- 54 Siten oikeudenkäyntiväite, jonka mukaan kanne on nostettu liian myöhään, on hylättävä.

Kumoamisvaimus

Päätöksen 91/658/ETY ja asetuksen N:o 1897/92 rikkominen

- 55 Asianosaiset eivät ole eri mieltä siitä, että yhteisön rahoitustakuun saamiseksi komission oli hyväksyttävä toimitettavien tuotteiden hintoja, määriä ja eräissä tapauksessa jopa laatua koskevat myyntisopimusten uudet ehdot. Tältä osin on merkityksetöntä, onko uusia ehtoja pidettävä alkuperäisen sopimuksen muutoksina vai uusina sopimuksina.
- 56 Asianosaisten kesken on myös selvää, että asian kannalta merkityksellisissä teksteissä asetetut komission hyväksynnän edellytykset koskevat ensinnäkin sovittuja hintoja ja toiseksi vapaan kilpailun turvaamista sopimuksenteon yhteydessä. Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että kumpaakaan näistä edellytyksistä ei komission mukaan ole täytetty.
- 57 Asianosaiset eivät ole eri mieltä myöskään näiden edellytysten kumulatiivisuudesta eli siitä, että kumman tahansa täyttämättä jääminen riittää perusteeksi sopimuksen hyväksymättä jättämistä koskevalle päätökselle.
- 58 Tässä tapauksessa on tutkittava ensin viimeksi mainittua edellytystä.

Kantajien väitteet ja niiden perustelut

- 59 Kantajat väittävät, että toisin kuin komissio toteaa riidanalaisessa päätöksessä, vapaan kilpailun turvaamista koskevaa edellytystä on noudatettu tehtäessä sopimuksia helmikuussa 1993 samoin kuin tehtäessä niitä marraskuussa 1992.
- 60 Kantajat muistuttavat tältä osin siitä asiayhteydestä ja etenkin siitä kiireestä, jossa 22. ja 23.2.1993 pidetyt neuvottelut käytiin (ks. mm. em. asiassa Dreyfus v. komissio 5.5.1998 annettu tuomio, 50 kohta).
- 61 Kantajat huomauttavat lisäksi, että päätöksen 91/658/ETY määräyksissä ja asetuksen N:o 1897/92 säännöksissä ei edellytetä, että yhteisön tavarantoimittajia kilpailutettaessa olisi noudatettava joitakin erityisiä muotomääräyksiä. Asetuksen N:o 1897/92 5 artiklan 1 kohdassa säädetään ainoastaan, että Exportkhlebin on hankintaorganisaationa "saatava" toisistaan riippumattomilta yrityksiltä ainakin kolme tarjousta.
- 62 Kantaja korostavat vielä sitä, että kun sopimuksia marraskuussa 1992 tehtiin, kutsu vähintään kolmen toisistaan riippumattoman yrityksen väliseen kilpailuun tapahtui yksinkertaisesti puhelimitse. Sitä vastoin sopimuksia muutettaessa kilpailuttaminen tapahtui muodollisemmin, sillä yritykset kutsuttiin mukaan teleksillä. Lisäksi kantajat toteavat, että Brysselissä 22. ja 23.2.1993 pidetty kokous oli mainittu kyseisen alan erityislehdissä. Koska komissio ei ollut esittänyt mitään huomautuksia alkuperäisten sopimusten tekomenettelystä, ne arvoskelut, joita se on esittänyt sopimusten muuttamiseen johtaneesta menettelystä, ovat perusteettomia.

- 63 Vaikka Brysselissä 22. ja 23.2.1993 pidetyn kokouksen aikana käydyt neuvottelut olivat erillisiä, kukin tavarantoimittaja mukautui niiden seurauksena Venäjän viranomaisille tarjottuun alhaisimpaan hintaan.
- 64 Kantajien mukaan on johdonmukaista, että Exportkhleb oli halunnut hankkia toisella tarjouspyynnöllä puuttuvat tavaramäärät; se, että toisella tarjouspyynnöllä pyydetty määrät vastasivat niitä määriä, joita ei vielä ollut toimitettu, ei siis osoita, että menettely olisi käyty ilman kilpailua.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 65 Aluksi on korostettava, että edellytys, joka koskee vapaan kilpailun turvaamista sopimuksenteon yhteydessä, on olennainen yhteisön perustaman lainajärjestelmän moitteettoman toiminnan kannalta. Paitsi että sillä pyritään estämään petokset ja yritysten salainen yhteistyö, sillä pyritään myös yleisemmin varmistamaan niiden varojen, jotka yhteisö on antanut entisen Neuvostoliiton tasavaltojen auttamiseksi, optimaalinen käyttö. Tällä edellytyksellä pyritään itse asiassa suojelemaan sekä yhteisöä lainanantajana että kyseisiä tasavaltoja elintarvike- ja lääkeavun saajina.
- 66 Kyseisen edellytyksen noudattaminen ei siis ole pelkkä muodollinen velvollisuus vaan välttämätön osa lainajärjestelyn toteuttamista.
- 67 Näin ollen on tutkittava, onko komissio ollut riidanalaista päätöstä tehdessään oikeassa katsoessaan, että ei ollut näytetty toteen, että vapaan kilpailun turvaa-

mista koskevaa edellytystä olisi noudatettu sopimuksia muutettaessa. Riidanalaisen päätöksen lainmukaisuutta on arvioitava ottaen huomioon kaikki komissiota tältä osin velvoittaneet säännöt, mukaan lukien Venäjän viranomaisten kanssa tehdyt sopimukset.

- 68 Yhteisössä toimivien eri yritysten kanssa tehdyt sopimusten muutokset ovat toisiinsa nähden erityisiä sopimuksia, jotka komission on hyväksyttävä. On siis tutkittava, kilpailutettiiniko jokaista kantajaa ainakin kahden toisistaan riippumattoman yrityksen kanssa, kun ne sopivat uusista sopimusehdoista Exportkhlebin kanssa.
- 69 Tältä osin on todettava ensinnäkin, että Exportkhlebin kantajille lähettämiä teleksejä, joissa ne kutsuttiin 22. ja 23.2.1993 pidettyyn Brysselin kokoukseen, ei voida pitää todisteena siitä, että kutakin yritystä olisi ennen sopimusten muuttamista kilpailutettu ainakin kahden toisistaan riippumattoman yrityksen kanssa.
- 70 On totta, etteivät sovellettavat yhteisön säännökset ja määräykset sisällä tarjouspyyntömenettelyä koskevia erityisiä muotomääräyksiä. Esillä olevaan asiaan liittyvä kysymys ei kuitenkaan koske sitä, voiko teleksi olla pätevä tarjouspyyntö, vaan sitä, osoittaako teleksi, että kutakin yritystä on kilpailutettu muiden yritysten kanssa ennen uusien sopimusehtojen päättämistä. On todettava, että Exportkhlebin teleksi, joka on sanamuodoltaan hyvin yleinen ja jossa ei mainita muun muassa toimitettavia määriä tai toimitusehtoja, ei osoita, että näin olisi toimittu.
- 71 Myöskään kantajien esittämät otteet kyseisen alan erityislehdistä, joissa kerrotaan, että Exportkhlebin edustajat saapuvat Eurooppaan neuvottelemaan muun

muassa yhteisön myöntämällä lainalla toteutettavista vehnähankinnoista, eivät osoita, että sopimuksen muutokset on tehty sellaisten yritysten kanssa, joita on tätä ennen kilpailutettu ainakin kahden muun toisistaan riippumattoman yrityksen kanssa.

- 72 Kuten Glencore Grain on todennut, sovellettavissa säännöksissä ja määräyksissä vaaditaan ainoastaan, että Exportkhlebin ”on saatava” ainakin kolme kilpailevaa tarjousta. Ei siten ole poissuljettua, että tietyt yritykset kieltäytyvät jättämästä tarjousta, vaikka sitä on niiltä pyydetty.
- 73 Esillä olevan asian asiakirja-aineistosta ei kuitenkaan ilmene edes sitä, että kunkin sopimukseen lopulta tehdyn muutoksen osalta ainakin kaksi ulkopuolista kilpailevaa yritystä olisi hylännyt Exporthhlebin esittämän tarjouspyynnön.
- 74 Sopimukseen tehtyjen muutosten ilmoittamiseksi komissiolle 9.3.1993 lähettämässään telekopiassa Exportkhleb on maininnut ainoastaan kunkin yrityksen kanssa tehdyt sopimukset. Kunkin sopimuksen osalta esitetään vain sopimuksen saaneen yrityksen tekemä tarjous sekä Exportkhlebin ja kyseisen yrityksen välisten neuvottelujen jälkeen sovitut ehdot. Se, että kunkin sopimuksen osalta olisi olemassa ainakin kaksi muuta esitettyihin tarjouspyyntöihin annettua vastausta, vaikkakin kielteistä, ei käy mistään ilmi. Telekopiassa vain todetaan, että kukin yritys on tehnyt Exportkhlebin kanssa sellaista tonnimäärää koskevan sopimuksen, joka vastaa sitä tonnimäärää, joka yrityksellä oli vielä toimitettava Brysselin kokouksen aikana. Jos tarjoukset olisi liitetty 9.3.1993 päivättyyn telekopioon, kyse olisi itse asiassa ollut erillisistä sopimuksista eikä vain yhtä sopimusta koskevista erillisistä tarjouksista. Siten tämän telekopion perusteella ei myöskään voida osoittaa, että kukin sopimusmuutos olisi tehty vasta ainakin kolmen toisistaan riippumattoman yrityksen kilpailuttamisen jälkeen.

- 75 Komissio on lisäksi todennut, saamatta vastaväitteitä, että kun VEB antoi 22. ja 26.3.1993 uudet sopimusehdot virallisesti tiedoksi, komissio ei ollut saanut ainakin kolmen toisistaan riippumattoman yrityksen vastauksia, olivatpa ne myönteisiä tai kielteisiä.
- 76 Kantajat huomauttavat kuitenkin, että kilpailun vapaus on turvattu, sillä jokaisen on täytynyt mukautua alhaisimpaan tarjottuun hintaan.
- 77 On totta, että Exportkhebin komissiolle 9.3.1993 lähettämässä telekopiassa mainitaan, että tarjotut hinnat vaihtelivat 155—158,50 USD:n välillä mutta Exportkhebin kanssa sovittu hinta oli kaikkien yritysten osalta lopulta 155 USD tonnilta.
- 78 Tämä kuitenkin osoittaa vain sen, että Exportkhele on neuvotellut kunkin kantajan kanssa ennen kunkin sopimuksen tekemistä. Edellä esitettyjen huomioiden valossa se ei sitä vastoin osoita, että kyseinen hinta olisi kunkin tehdyn sopimuksen osalta ollut seurausta ainakin kolmen toisistaan riippumattoman yrityksen kilpailuttamisesta keskenään.
- 79 Siten ei ole osoitettu, että komissio olisi tehnyt virheen todetessaan, että vapaata kilpailua koskevaa periaatetta ei ollut noudatettu sopimuksia muutettaessa.
- 80 Koska yhtä riidanalaisessa asetuksessa vahvistetuista kumulatiivisista edellytyksistä ei ole täytetty, ensimmäinen kanneperuste on hylättävä tarvitsematta tutkia, oliko sopimusten muutoksissa sovittu hinta maailmanmarkkinahintojen mukainen.

Suhteellisuusperiaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaaminen

Kantajien väitteet ja niiden perustelut

- 81 Asiassa T-485/93 kantaja väittää, että komissio oli antanut sille täsmällisiä suullisia vakuutuksia siitä, että sopimuksen muutokset hyväksyttäisiin. Kantaja oli jatkanut Venäjälle toimitettavan vehnän laivausta 4.3.1993 lähtien juuri tällä perusteella.
- 82 Lisäksi kaikki kantajat vetoavat PO VI:n pääjohtajan Exportkhebille 12.3.1993 lähettämään kirjeeseen, joka kantajien mukaan oli aiheuttanut Venäjän viranomaisille ja kantajille perusteltuja odotuksia siitä, että sopimukseen tehtyjen muutosten mukainen hintojen korottaminen hyväksyttäisiin. Kyseisestä kirjeestä ilmenee nimittäin seuraavaa:
- komissio ei kyseenalaistanut itse neuvottelua, joka käytiin Brysselissä helmikuussa 1993 ja joka saatettiin sen tietoon
  - sopimusten muutoksille ja uusille hinnoille oli annettu periaatteellinen hyväksyntä, kunhan yhteisön jo myöntämän lainan kokonaismäärä vain pysyisi muuttumattomana, mikä edellytti määrien pienentämistä
  - oli muistutettu velvollisuudesta ilmoittaa sopimusten muutokset virallisesti komissiolle, mikä tehtiinkin heti seuraavina päivinä.

- 83 Asioiden T-491/93 ja T-494/93 kantajat viittaavat myös maatalousasioista vastaavan komission jäsenen Venäjän federaation varaministerille 26.3.1993 lähettämään kirjeeseen. Kyseinen komission jäsen ei nimittäin esittänyt pienintäkään epäilystä siitä, että 23.2.1993 sovitut hinnat eivät olisi markkinahintojen mukaisia.
- 84 Omaksuessaan 1.4.1993 kannan, joka on päinvastainen kuin aikaisemmin samojen seikkojen osalta esitetty, komissio on kantajien mukaan loukannut luottamuksensuojan periaatetta (ks. mm. asia T-571/93, Lefebvre ym. v. komissio, tuomio 14.9.1995, Kok. 1995, s. II-2379, 74 kohta).

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 85 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan oikeus vaatia luottamuksensuojaa kuuluu jokaiselle yksityiselle, joka on tilanteessa, jossa yhteisön hallinto on aiheuttanut yksityiselle perusteltuja odotuksia varsinkin antamalla hänelle täsmällisiä vakuutuksia (asia T-266/97, Vlaamse Televisie Maatschappij v. komissio, tuomio 8.7.1999, Kok. 1999, s. II-2329, 71 kohta).
- 86 Kantajat vetoavat tältä osin komission yksiköiden antamiin suullisiin vakuutuksiin, 12.3.1993 päivättyyn PO VI:n pääjohtajan kirjeeseen ja 27.3.1993 päivättyyn maatalousasioista vastaavan komission jäsenen kirjeeseen.

- 87 Asiakirja-aineiston perusteella ei voida ensinnäkään osoittaa sitä, että komissio olisi antanut väitettyjä suullisia vakuutuksia, joita se kiistää esittäneensä, eikä ennen kaikkea sitä, että näillä vakuutuksilla olisi ollut perustellun luottamuksen syntymiseksi tarpeellisia ominaisuuksia.
- 88 Kanneperusteen tämä osa on siten hylättävä.
- 89 Kantajat vetoavat PO VI:n pääjohtajan Exportkheville 12.3.1993 lähettämään kirjeeseen, josta ilmenee, että komissio oli valmis hyväksymään sopimuksiin tehdyt muutokset ja etenkin hintojen korottamisen, kunhan sopimusten kokonaisarvoa ei muutettaisi, mikä merkitsi vastaavasti, että toimitettavina olevia määriä oli vähennettävä.
- 90 On kuitenkin huomattava, että tämän kirjeen viimeisessä kappaleessa todetaan seuraavaa:

”Voidakseen tutkia ja hyväksyä muutetut sopimukset komission on saatava [VEB:ltä] tätä koskeva virallinen pyyntö, joka tehdään lähettämällä mahdollisimman pian muutetut tai uudet sopimukset.”

(“In order to be able to examine and to approve the amended contracts, the Commission needs an official request from the [VEB] to do so by transmitting the amended or new contracts as soon as possible.”)

- 91 Kantajien mukaan tämä virke on ymmärretty siten, että virallinen pyyntö oli vain muodollisuus.

- 92 Virkkeen sanamuodon nojalla sitä ei kuitenkaan voida tulkita tällä tavoin. PO VI:n pääjohtaja nimittäin toteaa nimenomaisesti, että ilmoittaminen on välttämätöntä, jotta muutetut sopimukset voidaan "tutkia" ja "hyväksyä".
- 93 Lisäksi on todettava, ettei PO VI:n pääjohtaja mainitse kyseisessä kirjeessä, että uudelleen vahvistetut hinnat olisivat markkinahintojen mukaisia tai että vapaa kilpailu olisi sopimusten muuttamisen menettelyssä turvattu sovellettavissa säännöksissä tarkoitettulla tavalla. Asianosaisten kesken on riidatonta, että 1.4.1993 tehty päätös perustuu kuitenkin juuri näihin seikkoihin. Kyseinen päätös ei sitä vastoin perustu siihen seikkaan, että komissio ei voisi hyväksyä hintojen korottamista edes määriä pienentämällä, mikä olisi ristiriidassa PO VI:n pääjohtajan kirjeen kanssa.
- 94 Se, että PO VI:n pääjohtaja ilmoitti olevansa valmis hyväksymään hintojen korottamisen, jos määriä sovitettaisiin sen mukaisesti, ei merkitse, että uudet hinnat olisivat markkinahintojen taseisia tai että vapaa kilpailu olisi turvattu sopimuksia muutettaessa.
- 95 Kantajat tosin väittävät, että PO VI:n pääjohtajan kirje on ymmärrettävä kyseisenä aikana vallinneen kiireen valossa, josta yhteisöjen tuomioistuimien on muistuttanut edellä mainituissa 5.5.1998 antamissaan tuomioissa (ks. mm. asia Dreyfus v. komissio, tuomion 50 kohta).
- 96 Kuten kantajat ovat korostaneet nyt käsiteltävien kanteiden tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä tarkasteltaessa, komission suorittama hyväksyminen oli Venäjälle vietäviä vehnätoimituksia koskevan sopimusjärjestelyn olennainen edellytys.

- 97 Yhteisöjen tuomioistuin on ottanut tämän tiiviin yhteyden huomioon 5.5.1998 antamissaan edellä mainituissa tuomioissa. Yhteisöjen tuomioistuin onkin todennut, että oli ”laillista katsoa, että toimitussopimus tehtiin vain sillä edellytyksellä, että yhteisö täyttäisi velvollisuutensa” (mm. em. asia Dreyfus v. komissio, tuomion 50 kohta) ja että ”viljatoimitusten maksu saattoi tapahtua vain niillä varoilla, jotka yhteisö asetti ostajien käytettäväksi” (saman tuomion 51 kohta). Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että yhteisön rahoitustakuun puuttuessa ”Exportkhebillä ollut mahdollisuus toteuttaa toimitussopimukset — — oli puhtaasti teoreettinen” (saman tuomion 52 kohta).
- 98 Yhteisön myöntämän rahoituksen tärkeimmät ominaispiirteet huomioon ottaen ei voida hyväksyä, että kantajat olisivat voineet nojautua PO VI:n pääjohtajan kirjeeseen, joka kaiken lisäksi lähetettiin Exportkhebillä eikä VEB:lle, odotta-matta komission lopullista päätöstä.
- 99 Kaiken edellä esitetyn perusteella kantajat eivät voi väittää, että 12.3.1993 päivätty PO VI:n pääjohtajan kirje olisi aiheuttanut niille oikeuskäytännössä tar-koitettuja perusteltuja odotuksia.
- 100 Maatalousasioista vastaavan komission jäsenen 26.3.1993 lähettämän kirjeen osalta on vielä todettava, että siinä esitetään seuraavaa:

”Kuten tiedätte, VEB:n on saatettava kyseiset [sopimuksiin tehdyt] muutokset komission hyväksyttäväksi. Sopimusten muutoksia koskeva virallinen pyyntö on juuri (22.3.) saapunut yksiköilleni telekopiona ja sitä tutkitaan parhaillaan.”

[”As you are aware, these amendments must be presented by the VEB for approval to the Commission. The official demand concerning such amendments to the contracts has only just reached my services by fax (22/3) and is currently being studied.”]

- 101 Kyseiset kirjeet eivät sitä paitsi sisällä mitään sellaista, minkä perusteella voitaisiin ajatella komission katsovan, että vapaa kilpailu olisi ollut turvattu ja hinnat olivat markkinahintojen mukaisia.
- 102 Siten 26.3.1993 päivätty kirje ei ole voinut aiheuttaa kantajille perusteltuja odotuksia.
- 103 Näin ollen luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista koskeva kanneperuste on hylättävä.

Perusteluvelvollisuuden rikkominen

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 104 Kantajien mukaan komissio ei ole noudattanut EY:n perustamissopimuksen 190 artiklassa (josta on tullut EY 253 artikla) tarkoitettua perusteluvelvollisuutta (yhdistetyt asiat T-371/94 ja T-394/94, British Airways ym. ja British Midland Airways v. komissio, tuomio 25.6.1998, Kok. 1998, s. II-2405, 89 ja 95 kohta).

- 105 Brysselissä 13.5.1993 pidetyssä komission ja EY:n vilja- ja rehuuotteiden kaupallisen komitean (Coceral), johon kantajat kuuluvat, edustajien kokouksessa kävi kantajien mukaan ilmi, että myös muita kuin päätöksessä esitettyjä perusteita oli otettu huomioon. Kuten tämän kokouksen pöytäkirjasta ilmenee, sopimusten muutoksissa sovitut hinnat olivat komission mukaan nimittäin olleet seurausta viejien aikaisemmasta yhteistoiminnasta.
- 106 Kyseistä perustetta, jonka käyttämistä ei ole koskaan näytetty, ei ole mainittu päätöksessä. Tässä 1.4.1993 tehdyssä päätöksessä ei kantajien mukaan siis mainita kaikkia kieltäytymisen perusteita eikä varsinkaan sen todellisia perusteita.
- 107 Asiassa T-491/93 kantaja tarjoutuu esittämään lisänäyttöä niistä lausumista, joita esitettiin 13.5.1993 pidetyssä kokouksessa, kuulemalla todistajina kokoukseen osallistuneita henkilöitä.
- 108 Kantajan mukaan komissio on vahvistanut vastineessaan, että päätöksessä esitettyjen perusteiden lisäksi on olemassa myös muita perusteita, sillä komissio on viitannut — tosin epätäsmällisesti — ”laajempiin poliittisiin ja taloudellisiin näkökohtiin”, jotka on otettu huomioon kieltäydyttäessä hyväksymästä sopimukseen tehtyjä muutoksia.
- 109 Asioissa T-485/93 ja T-494/93 vastaaja toteaa aluksi, että kanneperuste on jätettävä tutkimatta, sillä se ei täytä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädettyjä edellytyksiä. Koska päätöksessä on esitetty sen perustelut, perustamissopimuksen 190 artiklan kannalta on merkityksetöntä pohtia, olisiko päätöstä voitu perustella myös muilla perusteilla. Vastaajan mukaan ei siis ole mitään syytä katsoa, että 190 artiklaa olisi rikottu esillä olevassa asiassa.

- 110 Komissio huomauttaa, että kantajien mainitsema kokouspöytäkirja on Coceralin yhden edustajan laatima eikä komissio ole tutkinut sen paikkansapitävyyttä.
- 111 Toisin kuin kantajat väittävät, komissio ei sitä paitsi ole myöntänyt vastineessaan, että päätöstä annettaessa olisi otettu huomioon myös muita näkökohtia.
- 112 Toissijaisesti komissio huomauttaa, että perustamissopimuksen 190 artiklan mukainen perusteluvollisuus määräytyy kyseisen säädöksen, päätöksen tai muun toimenpiteen luonteen mukaan (asia C-48/96 P, Windpark v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. I-2873, 34 ja 35 kohta) ja että tällöin on otettava huomioon se asiayhteys, jossa säädös tai päätös on annettu. Esillä olevassa asiassa päätös liittyy yksityisoikeudelliseen suhteeseen, jonka osalta komissiolla on ehdoton harkintavalta. Minkään erityisen perusteen esittämistä ei siis vaadita etenkin suhteessa kantajaan, joka on 9.12.1992 tehtyyn sopimukseen nähden vain ulkopuolinen.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 113 Työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan kanteessa on mainittava muun muassa yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Toisin kuin vastaaja väittää, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo tämän edellytyksen täyttyvän esillä olevassa asiassa. Komission väitteet eivät itse asiassa liitykään kanneperusteen muodollisiin tutkittavaksi ottamisen perusteisiin vaan sen perusteltavuuden tutkimiseen.
- 114 Kyseinen tutkimatta jättämiseksi esitetty väite on siten hylättävä.

115 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 190 artiklassa määrätyissä perusteluissa, joiden kohdalla on kyse perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettusta olennaisesta menettelymääräyksestä, on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava toimielimen antaman säädöksen perustelut siten, että henkilöille, joita säädös koskee, selviävät sen syyt ja että toimivaltainen tuomioistuin voi valvoa säädöksen laillisuutta.

5

116 Esillä olevassa asiassa päätöksestä ilmenee selkeästi, että komission mukaan sille esitettyjä muutettuja sopimuksia ei voitu hyväksyä, koska ne eivät olleet voimassa olleissa säännöksissä säädettyjen edellytysten mukaisia eli niitä tehtäessä ei ollut noudatettu vapaan kilpailun periaatetta eivätkä uudet hinnat olleet markkinahintojen mukaisia.

117 Kantajat eivät sitä paitsi kiistä ymmärtäneensä kyseistä perustelua, mikä ilmenee niistä väittämistä, joita kantajat ovat esittäneet ensimmäisen kanneperusteensa tueksi.

118 Siten on todettava, että päätös on perustamissopimuksen 190 artiklassa asetettujen edellytysten mukainen.

119 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä ei sitä vastoin ole tutkia perustamissopimuksen 190 artiklan rikkomista koskevan kanneperusteen yhteydessä, olisiko päätös voinut perustua muihin kuin päätöksessä mainittuihin perusteisiin. Tämän tutkiminen menee nimittäin pidemmälle kuin edellä mainittu perusteiden valvominen.

120 Tämä kanneperuste on siis hylättävä.

Vaatimus aineellisen vahingon korvaamisesta

Tutkittavaksi ottaminen

- 121 Asiassa T-491/93 komissio väittää, että vaatimus aineellisen vahingon korvaamisesta on jätettävä tutkimatta. Kanteesta ei nimittäin käy ilmi vaatimuksen merkitys eikä etenäkään kärsityksi väitetyn vahingon luonne. Vaatimus ei siten ole ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädettyjen edellytysten mukainen.
- 122 Kyseisen säännöksen mukaan kanteessa on mainittava oikeudenkäynnin kohde ja yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo tämän edellytyksen täyttyvän esillä olevassa asiassa. Komission väite ei liity kanteen muodollisiin tutkittavaksi ottamisen perusteisiin vaan vahingonkorvausvaatimuksen aineelliseen perusteltavuuteen.
- 123 Komission oikeudenkäyntiväite on siis hylättävä.

Pääasia

- 124 On riittävää huomauttaa, että vastuun syntyminen edellyttää, että seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielinten moitittu toiminta on lainvastaista, vahinko on tosiasiallisesti syntynyt ja toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (mm. asia T-336/94, Efisol v. komissio, tuomio 16.10.1996, Kok. 1996, s. II-1343, 30 kohta).

- 125 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että esillä olevassa asiassa ne virheet, joihin kantajat vetoavat, sisältyvät tapauksesta riippuen kaikkiin tai joihinkin niistä kanneperusteista, joihin kantajat vetoavat kumoamiskanteensa tueksi.
- 126 Koska kyseiset kanneperusteet on jo aikaisemmin hylätty, kantajat eivät ole kyenneet näyttämään, että komissio olisi toiminut virheellisesti.
- 127 Näin ollen vaatimus kärsityksi väitetyn aineellisen vahingon korvaamisesta on hylättävä.

Vaatus aineettoman vahingon korvaamisesta

- 128 Asiassa T-485/93 kantaja väittää, että ne toteamukset, joita PO VI:n pääjohtaja on esittänyt 13.5.1993 pidetyssä kokouksessa yhteisön viljanviejiä edustavien henkilöiden läsnäollessa (ks. edellä 105 kohta) ja joissa on vihjailtu, että kantaja olisi menetellyt lainvastaisesti sopimusten muutoksista neuvoteltaessa, ovat aiheuttaneet kantajalle aineetonta vahinkoa.
- 129 Kantaja vaatii, että komissio veloitetaan maksamaan korvaukseksi tästä vahingosta yhden euron.

- 130 On todettava, että se asiakirja, johon kantaja vetoaa komission syyn osoittamiseksi, on Coceralin laatima pöytäkirja kyseisestä kokouksesta. Kyse ei siis ole virallisesta pöytäkirjasta eikä edes pöytäkirjasta, jonka komissio olisi tavalla tai toisella hyväksynyt.
- 131 Sitä, että tähän pöytäkirjassa kirjattuja lausumia olisi todella esitetty, minkä komissio on kiistänyt, ei siis voida katsoa osoitetuksi.
- 132 Näin ollen asiassa T-485/93 esitetty vaatimus aineettoman vahingon korvaamisesta on hylättävä.
- 133 Tämän perusteella kanteet on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

- 134 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisten ja osa toisen asianosaisten hyväksi. Esillä olevassa asiassa komissio on määrättävä korvaamaan kaikki ennen yhteisöjen tuomioistuimen 5.5.1998 antamia tuomioita syntyneet oikeudenkäyntikulut. Kunkin kantajan on vastattava näiden tuomioiden antamisen jälkeen syntyneistä omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvattava yhteisvastuullisesti ne komission oikeudenkäyntikulut, jotka ovat syntyneet kyseisten tuomioiden antamisen jälkeen.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(toinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Asiat T-485/93, T-491/93, T-494/93 ja T-61/98 yhdistetään tuomion antamista varten.
- 2) Kanteet hylätään.
- 3) Komissio vastaa ennen yhteisöjen tuomioistuimen 5.5.1998 antamia tuomioita syntyneistä omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaa kullekin kantajalle ennen näiden tuomioiden antamista syntyneet oikeudenkäyntikulut. Kukin kantaja vastaa näiden tuomioiden antamisen jälkeen syntyneistä omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaa yhteisvastuullisesti ne komission oikeudenkäyntikulut, jotka ovat syntyneet kyseisten tuomioiden antamisen jälkeen.

Pirrung

Potocki

Meij

Julistettiin Luxemburgissa 8 päivänä marraskuuta 2000.

H. Jung

A. W. H. Meij

kirjaaja

toisen jaoston puheenjohtaja